

VOLENDAM 'T HEMELTJE

25 JAAR NA DE BRAND

25 jaar geleden brak er een allesverwoestende brand uit tijdens Oudejaarsnacht in café 't Hemeltje in Volendam.

Veertien jonge mensen kwamen om het leven, meer dan 200 mensen raakten gewond, van wie velen zware brandwonden hadden. Een gebeurtenis die voor altijd de geschiedenis van Volendam zal tekenen.



Op de bovenste verdieping van de twee groene huizen links op de foto is nog steeds 't Hemeltje gevestigd

HOE 'T HEMELTJE VERANDERDE IN EEN HEL



25 jaar geleden brak in **café 't Hemeltje** in Volendam een **allesverwoestende brand** uit. In het café, dat zich op de eerste verdieping bevond, was het in de Nieuwjaarsnacht van 2000 op 2001 een drukte van belang toen er, even na half één, **door een combinatie van sterretjes en licht ontvlambare kerstversiering** brand ontstond. Het was een korte, felle brand. Om 0.46 uur arriveerden de eerste hulpdiensten. Slachtoffers werden opgevangen in nabijgelegen cafés en woningen. Pas om 4.20 uur zijn alle gewonden naar een ziekenhuis gebracht. Op dat moment werd gedacht dat de brand vier doden had geëist, maar **uiteindelijk zijn veertien bezoekers aan hun verwondingen overleden**. Meer dan **200 bezoekers raakten gewond**, van wie velen ernstig. Er werd naar aanleiding van de ramp een strafrechtelijk onderzoek ingesteld. Twee verdachten werden vrijgesproken, de eigenaar van het café kreeg een jaar voorwaardelijk en een werkstraf. De brand leidde nationaal tot aanpassingen van de wet op het gebied van brandveiligheid.

GERIE MAAKTE DE BRAND MEE
ALS VIJFTIENJARIGE

‘De verbondenheid en de veerkracht die we hebben laten zien, daar mogen we trots op zijn’

Gerie (40) was één van de slachtoffers van de brand in 't Hemeltje en haar staat die fatale nacht nog haarscherp voor de geest. Ze schreef er een boek over en maakte twee documentaires over de ramp.

“Ik was vijftien jaar toen ik op weg ging naar het feest in 't Hemeltje. Jeroen, de jongen op wie ik heimelijk verliefd was, was daar ook en ik wilde hem graag zien. Dus op het moment dat het vuurwerk losbarstte, huppelde ik met vriendinnen over de dijk naar het café. Daar zag ik Jeroen en we kusten elkaar gelukkig nieuwjaar. Daarna ging ik weer op weg naar buiten met mijn vriendin. Maar het was in die korte tijd

ineens ontzettend druk geworden. We kwamen er nauwelijks doorheen. Vanuit mijn ooghoek zag ik dat er sterretjes werden aangestoken, en dat ging mis. Ik herinner me een enorme vuurbal en een grote hitte. In een reflex dook ik op mijn knieën en maakte mezelf zo klein mogelijk. Ik wil niet dood, ik ben nog maar vijftien, ging er door me heen. Ik voelde de hitte als een warme deken over me heen komen. Plotseling was het stil, op het geknetter van kersttakken na.



BRANDWONDEN

Diepe en zeer diepe brandwonden kunnen het lichaam op meerdere manieren in gevaar brengen.

Ernstig vochtverlies en shock: de huid verliest zijn beschermende functie. Het lichaam droogt razendsnel uit, de bloeddruk daalt en er kan levensbedreigende shock ontstaan.

Infecties en sepsis: zonder intacte huid kunnen bacteriën het lichaam gemakkelijk binnenkomen. Een ernstige infectie kan leiden tot sepsis (bloedvergiftiging), één van de meest voorkomende doodsoorzaken bij brandwonden.

Rook- en hitte-inademing: schade aan de longen en luchtwegen, door rook, hitte of koolmonoxide, kan leiden tot ademhalingsproblemen of verstikking.

Organafalen: het lichaam raakt in totale stress. Hart, nieren, lever en longen kunnen het begeven bij grote brandwonden.

Bron: Nederlandse Brandwonden Stichting

Ik weet nu dat de zuurstof door het opblaaiende vuur opdraakte, waardoor ik het bewustzijn verloor. Toen ik bijkwam, ben ik naar buiten gegaan.”

Coma

“In een café ben ik opgevangen. Voor mijn gevoel heb ik daar eindelijk gewacht op verdere hulp. Ik had geen pijn, maar zag wel dat mijn handen er erg aan toe waren. Uiteindelijk werd ik naar een ambulance gebracht. Ik kreeg van iemand een telefoon, waarmee ik mijn ouders belde. Ik kreeg mijn zwager aan de lijn. Mijn ouders waren inmiddels op de dijk al

naar me op zoek. In het ziekenhuis werd ik in een kunstmatige coma gebracht. Op het moment dat ik bijkwam, was ik helder, maar ik kon niet praten, omdat ik aan de beademing lag. Ik kan me flarden herinneren: soms werd ik wakker, maar viel ik snel weer in slaap.

‘Ik dacht dat ik mijn leven gewoon op kon pakken nadat ik thuiskwam, maar zo werkte het niet’

Eén van de verpleegsters, Eline, legde me tijdens een wakker moment uit waarom praten niet ging. Zij vertelde me over de tube in mijn keel en de andere slangetjes in mijn lijf. Dat stelde me wel wat gerust. Wat er allemaal precies gebeurd was, daar had ik een tijdje geen ►

enkele notie van. Ik sliep veel. In de tussentijd werd ik ook geopereerd, maar daar merkte ik niet veel van. Als ik wakker was, mocht ik geen televisie kijken en ook kranten werden van me weggehouden. Natuurlijk begon ik wel vragen te stellen, toen ik eenmaal weer kon praten, en mondjesmaat werd er informatie gegeven. Op een dag waren mijn ouders bij me, die me vertelden dat het inmiddels al 23 januari was. Ik had de verjaardag van mijn zus gemist en school was ook allang weer begonnen, schoot er door mijn hoofd. Er was brand geweest, werd me uitgelegd, en twee meisjes waren daarbij overleden. Ik kende deze meisjes via school. Maar tegelijkertijd



Gerie, links op de foto, in 't Hemeltje, een paar maanden voor de brand

werd de ernst van de situatie in eerste instantie niet met me gedeeld, op advies van de psycholoog. Maar mijn ouders wilden open kaart spelen en vertelden me uiteindelijk precies hoe de zaken ervoor stonden. Ik kreeg te horen dat er meerdere doden waren, dertien op dat moment. Er waren meer dan honderd

operaties en nare complicaties later. Ik had de pech een aantal keer flink ziek te worden, maar ik kwam er gelukkig wel weer bovenop."

Survivor's guilt

"Ik dacht dat ik mijn leven gewoon op kon pakken nadat ik thuiskwam, maar zo werkte het niet. Ik was niet zozeer verdrietig, maar wel heel boos. Ik was boos op de cafébaas: het was allemaal zijn schuld! Die kerstversiering, dat moest toch niet kunnen? Daarnaast wilde ik geen slachtoffer zijn, ik wilde gewoon Gerie zijn. Mijn ouders hebben het niet makkelijk met me gehad. Toen ik weer naar school ging, kwam het allemaal enorm binnen. Die lege plekken in de klas, de ouders en broers en zussen van kinderen die overleden waren. Dat was heel heftig. Ik leef nog en zij niet meer, kwam er bij me binnen. *Survivor's guilt*, overlevings-schuld, dat was wel een ding. Ik wilde weg uit Volendam, ik wilde er niet in blijven hangen. Er werd van alle

'Ik wilde er niet over praten. Een knikje van herkenning als we elkaar tegenkwamen, daar bleef het bij'

voelde ik: dit is niet alles. Er worden dingen voor me achtergehouden. Dat was met een reden. Ik was er slecht aan toe en kreeg ook nog eens complicaties, toen ik in het ziekenhuis lag. Zestig procent van mijn lichaam is verbrand, waarvan veel derdegraads. Ik had al mijn energie nodig voor mijn herstel. Daarom

mensen opgenomen in ziekenhuizen. Sommigen waren zelfs naar ziekenhuizen in België en Duitsland gebracht. Ik lag in het VU, samen met een aantal anderen. Meerdere keren werd ik geopereerd. Onder andere aan mijn hand, waarbij het is gelukt om mijn vingers voor het grootste deel te sparen. 'Goed nieuws', noemden ze dat, maar ik zag niet in wat daar goed aan was... Verder had ik derdegraads brandwonden op mijn rug en op andere plekken op mijn lichaam. Een paar dagen voor mijn zestiende verjaardag mocht ik naar huis, vele

kanten hulp aangeboden: psychologen, buddy's, er werd zelfs gesproken over het oprichten van een 'slachtofferklas'. Het was aan mij allemaal niet besteed. Ik wilde er niet heel de tijd over praten en daar was ik niet de enige in. De mensen pakten het leven weer op. We moesten wel.

verhaal, maar was niet uniek. Als student werkte ik in Volendam in een bar, waar ik mijn vriend Cornell leerde kennen, ook een Volendammer. We zijn nog steeds samen. Na mijn studie ging ik aan de slag bij NH Media, de regionale publieke omroep voor de provincie Noord-Holland. Een collega vroeg me of er ooit een boek was geschreven over de ramp. Nee,

na de ramp kwam mijn boek 'Nieuwe handen' uit. Het is nog steeds verkrijgbaar."

Slachtoffer

"Door mijn werkgever werd ik op een bepaald moment gevraagd om een documentaire te maken over de ramp. Dat is 'Daar praten we niet meer over' geworden, die twintig jaar na de ramp uitkwam. Met verschillende mensen ga ik in gesprek. Ook met de cafébaas die mij, samen met nog heel veel anderen, opgevangen heeft. De verpleegster, Eline, met wie ik in het ziekenhuis een goede band opbouwde, komt ook in de documentaire voor. In de documentaire vraag ik me af waarom we er eigenlijk niet meer over praten. 'Maar Gerie, jij wilde er niet over praten!' werd me gezegd. Ik realiseerde me toen: dat was



Gerie, 25 jaar later, in 't Hemeltje. Het interieur van het café is in de tijd bevroren. Alles is er nog precies zoals 25 jaar geleden

'Het is een intense, zware, maar ook unieke periode geweest'

Ik ging uiteindelijk naar Amsterdam om te studeren. Daar voelde ik dat ik eindelijk weer Gerie kon zijn. Ik ontmoette mensen bij mijn studie die ook dingen meegemaakt hadden. Iemand had zijn broertje verloren, weer een ander was blijvend gehandicapt na een ziekte. Ik had ook zo mijn eigen

realiseerde ik me. Zou ik dan degene zijn die dat moest oppakken? Ik ben gaan schrijven en gaan schrijven, vanuit het perspectief van mezelf als vijftienjarige. Ik ging weer helemaal terug naar die tijd, naar die gebeurtenissen. Naar dat moment in 't Hemeltje, naar mijn ervaringen in het ziekenhuis. Tien jaar

ook zo. Ik wilde en wil geen slachtoffer zijn. Ik spreek liever van 'getroffene', of 'overlevende'. En elkaar opzoeken om erover te praten, nee, dat deden we inderdaad ►

niet. Er werden wel momenten georganiseerd om elkaar te ontmoeten, zoals slachtoffer-avonden, maar ikzelf moest daar maar weinig van hebben. Een knikje van herkenning als we elkaar tegenkwamen, daar bleef het bij. Toch leeft het nog bij heel veel mensen, ook bij mij. Ik hoorde eens iemand zeggen: 'Dit is nooit klaar.' En dat blijkt.

'Het vergeten? Dat kan niet. De littekens zijn nog zichtbaar, die zullen nooit verdwijnen. En dit mag ook niet vergeten worden'

In 1998 vond er in Zweden, in de stad Gothenburg, een grote brand plaats in een discotheek waarbij 63 jongeren omkwamen. Deze ramp vertoont veel gelijkenissen met wat er ruim twee jaar later in Volendam gebeurde. Tijdens de 25-jarige herdenking in Gothenburg mocht ik erbij zijn, samen met cameraman Mischa Korzec. Daar zagen we dat slachtoffers en nabestaanden elkaar opzochten voor steun en dat de rampplek inmiddels opgeknapt was en een gedenkplek was geworden. Het maakte dat we ons afvroegen waarom er in Volendam niet meer aandacht voor was. Er is een herdenkingsmonument op de dijk, maar daar is maar weinig terug te vinden over de gebeurtenissen

en de persoonlijke verhalen die er zijn. En met 't Hemeltje is sinds de brand niets meer gedaan. Die is in de tijd bevroren: de bar, de krukken aan de bar en zelfs de muziekinstallatie staan er nog steeds. De ruimte is niet voor publiek geopend, alleen op aanvraag kun je er naar binnen."

Onderbroken tijd

"Dit leidde tot een tweede documentaire: 'Museum voor de Hemel'. Waarom was er in Volendam geen plek waar mensen naartoe konden gaan? Een museum, een gedenkplek, een plaats waar we laten zien wat er is gebeurd en wie erdoor getroffen waren? Ik ben me ervoor gaan inzetten, ook met hulp van de stichting die is opgericht om nazorg te verlenen aan mensen die getroffen zijn door de ramp. Een expositie die het verhaal zou



Links en boven: de expositie 'Onderbroken Tijd' in het Volendams Museum
Onder: Gerie maakte een tweetal documentaires over de gebeurtenissen rond de ramp

vertellen vanuit meerdere invalshoeken, dat was mijn idee. Daarvoor heb ik verschillende mensen gesproken. Ook mensen die zijdelings betrokken waren. Het was niet makkelijk om mensen te vinden. Niet praten, maar pellen, dat is het motto van de Volendammers en dat blijkt hier ook wel uit. Daarnaast vinden mensen het moeilijk om hun verhaal te delen, omdat het toch weer wat losmaakt én er altijd een verhaal van een ander te vinden is dat erger is. Je mag niet zeuren, want jij leeft tenminste nog. Of: je mag hier geen moeite mee hebben, want je was er niet eens bij. Maar ook voor de jongeren die er niet bij waren, was het een traumatische gebeurtenis. De lege stoelen in de klas, de begrafenissen, de confrontatie

met mensen die hun kind of broer of zus hadden verloren, de zorgen om gewonde vrienden en vriendinnen: ook dat doet wat met een mens! De jeugd is erdoor beïnvloed, ook de jeugd die niet in 't Hemeltje was. Als je in de vierde of vijfde klas van de middelbare zit, hoor je te feesten en met elkaar op stap te gaan. Daar horen begrafenisbezoeken niet bij. Inmiddels is de expositie geopend in het Volendams Museum, onder de naam 'Onderbroken Tijd'. Het gaat over de periode voor, tijdens en na de verwoestende brand. De expositie zou tot eind januari lopen, maar maakt zoveel los dat er gekeken wordt naar een permanente plek. Het is mooi wat het allemaal teweegbrengt. Heel veel jongeren en kinderen weten wel dat er een ramp heeft plaatsgevonden, maar door de verhalen die in de expositie worden verteld, wordt het makkelijker om het totaalplaatje duidelijk te maken."

Eigen weg

"Ondanks alle pijn, angst en verdriet kijk ik niet met een naar gevoel terug op deze periode. Dat komt misschien ook omdat ik mijn leven heb opgepakt na de ramp zonder dingen te laten. Ik heb een lieve partner, leuk werk en heb een mooie passie gevonden in het zeilen. Ik heb al verschillende prachtige zeiltochten mogen maken en er staan er nog meer op de planning. Het lijkt erop dat we in Volendam allemaal hebben geaccepteerd wat er is gebeurd en ieder gaat gewoon zijn eigen weg. Het is een intense, zware, maar ook unieke periode geweest. De verbondenheid en de veerkracht die we hebben laten zien, is iets waar we trots op mogen zijn. Dat is een verhaal dat ik ook wil vertellen, want dat is wat er ook is. Maar de gebeurtenissen vergeten? Dat kan niet. De littekens zijn nog zichtbaar, die zullen nooit meer verdwijnen. En dit mag ook niet vergeten worden, al is het voor die veertien mensen die overleden zijn." ■

NAZORG VOLENDAM

'We moeten de gebeurtenis een plek geven en daar maken we ons sterk voor'

Momenteel kunnen getroffen en terecht bij de Stichting Nazorg Volendam. Deze stichting werd opgericht in 2014 en vloeide voort uit twee stichtingen die direct na de ramp werden opgericht.



Erik Tuijp is bestuurder bij de Stichting Nazorg Volendam. Als inwoner van het dorp en deskundige op het gebied van wet- en regelgeving werd hij gevraagd om te helpen.

"Onze stichting heeft een aantal activiteiten," vertelt Erik Tuijp. "Direct na de ramp is de samenwerking gezocht met deskundigen, zoals artsen, een adviseur van de Brandwonden Stichting en ervaringsdeskundigen. Wij bieden onder andere nazorg aan de getroffen en. We krijgen veel aanvragen die te maken hebben met de medische situatie en dan kunnen wij financiële ondersteuning bieden. 25 jaar na dato is dat nog steeds nodig en dat zal nog heel wat jaren zo zijn. Brandwonden hebben namelijk altijd zorg nodig. Daarnaast bieden we psychische ondersteuning. Daarvoor zijn wij de samenwerking aangegaan met een organisatie die hier ervaring mee heeft. Er is ons meteen na de ramp door deskundigen verteld dat ook tientallen jaren na dato nog behoefte kan zijn aan psychische hulp. Dat blijkt ook het geval te zijn. Ik zie dat gelukkig steeds meer mensen gebruikmaken van de mogelijkheden die er zijn. Als stichting zijn wij ook betrokken bij het herdenkingsmoment op 1 januari en bij het realiseren van de expositie die een beeld geeft van de ramp, te zien in het Volendams Museum. Met de gemeente zijn we aan het onderzoeken of we de expositie een definitieve plek kunnen geven. Na de ramp heeft iedereen de draad opgepakt - we moesten wel - maar het is wel een gebeurtenis die de geschiedenis van ons Volendam kleurt. Daarom moeten we het een plek geven en daar maken we ons sterk voor." ■